

n.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: anders.wannberg@regeringskansliet.se

En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet – Betänkande av 2020 års dricksvattenutredning (SOU 2021:81)

Diarienummer N2021/02620

Svenskt Vatten är branschorganisationen för landets viktigaste livsmedelsproducenter och miljövårdsföretag – VA-organisationerna. Vår vision är att Sverige ska ha rent dricksvatten, friska sjöar och hav. Vi företräder alla 290 kommuners VA-organisationer.

Sammanfattning

Utredaren har gjort ett mycket bra arbete. Under den begränsade tid som utredningen kunnat arbeta har man lyckats ta fram en utförlig och relevant beskrivning av svensk dricksvattenförsörjning och i det flesta fall väl avvägda förslag till hur det nya dricksvattendirektivet EU 2020/2184 ska implementeras i Sverige. I några fall har Svenskt Vatten en annan uppfattning än utredaren hur implementeringen ska genomföras.

- För att säkerställa att implementering av det nya dricksvattendirektivet genomförs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt bör en kontrollstation med utvärdering av arbetssätt och uppnådda resultat läggas in tre år efter att författningsändringarna trätt i kraft.
- Svenskt Vatten anser att de arbetsuppgifter som artikel 8 innebär på sikt ska flyttas till länsstyrelserna.
- Den föreslagna ändringen av vattenförvaltningsförordningen bör kompletteras så att det framgår att Havs- och vattenmyndighetens och SGU:s föreskrifter även ska ta upp hur samråd ska ske med vattenproducenterna och hur vattenproducenterna ska informeras om arbetet med riskbedömning och riskhantering enligt artikel 8.
- Svenskt Vatten delar utredningens uppfattning att råvattenkontroll sker i den punkt där vatten tas in för beredningen och att omfattningen av råvattenkontrollen inte ska vara mer omfattande än vad som krävs för att syftet med kontrollen ska uppnås.
- Det föreslagna utredningsuppdraget om insamling och lagring av råvattendata bör utvidgas till att även omfatta hur data från miljöövervakningen ska göras tillgängliga för vattenproducenterna. För att möjliggöra detta bör även Havs- och vattenmyndigheten medverka i den utredningen.
- Svenskt vatten stöder utredningens förslag att Boverkets samordnande roll när det gäller material i kontakt med dricksvatten ska förtydligas.

- Den bestämmelse om förnyelse och underhållsplan som 2013 års dricksvattenutredning föreslog 2016, skulle enligt Svenskt Vatten innebära en tydligare förpliktelse för va-huvudmannen.
- Både den initiala insamlingen av uppgifter om läckage och en eventuell handlingsplan för minska läckage bör hanteras av Livsmedelsverket.
- Verksamhetsutövare ska inte behöva rapportera samma uppgifter till flera parter.
- Det behöver klargöras vem som ansvarar för bedömningen av vilka, av de uppgifter som ska samlas in och rapporteras till EU enligt artikel 8.2.a, som är känsliga och hur uppgifterna ska skyddas.
- Nya och utökade uppdrag till myndigheterna behöver finansieras för att säkerställa implementering av det nya dricksvattendirektivet. Dessutom behöver miljöövervakningen förstärkas för att resultaten av den ska vara användbara för de riskbedömningar som ska göras enligt artikel 8.

Bakgrund

Det nya dricksvattendirektivet 2020/2184 täcker ett betydligt större område än det tidigare direktivet 98/83/EG som kunde implementeras genom livsmedelslagen, livsmedelsförordningen och Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten. För implementeringen av det nya dricksvattendirektivet föreslår utredningen ändringar i tolv olika lagar och förordningar.

Bland annat införs ett riskbaserat arbetssätt från vattentäkt till konsument. Direktivet ställer krav på åtgärder för att förbättra tillgången till dricksvatten för utsatta och marginaliserade grupper som idag saknar tillgång till dricksvatten av god kvalitet. Det nya direktivet ger en grund för ett gemensamt system inom Europa, för granskning och godkännande av material avsedda att användas i kontakt med dricksvatten. Den grund beträffande material i kontakt med dricksvatten som direktivet ger, kommer att kompletteras av genomförandeakter och delegerade akter som ska antas av kommissionen 2024–2026. Krav på att medlemsstaterna ska rapportera läckage från dricksvattennäten och ökade krav på information till allmänheten är andra nyheter i direktivet. Gränsvärdeslistorna har justerats och kompletterats.

Regeringen tillsatte 2020 års dricksvattenutredning för att utreda och föreslå hur 2020 års dricksvattendirektiv EU 2020/2184 ska genomföras i svensk rätt. Utredningen har lämnat förslag till författningsändringar och vilka myndigheter som ska ansvara för de nya frågor som behandlas i direktivet samt vilka befogenheter de föreslagna myndigheterna ska ha.

Förändringar kommer att göras i flera lagar och förordningar, nya eller ändrade myndighetsföreskrifter kommer att tas fram. Dessutom kommer dricksvattendirektivet förtydligas och kompletteras genom genomförande akter och delegerade akter. Eftersom stora förändringar kommer att göras i de svenska regelverken om dricksvatten och direktivet kommer att förtydligas och kompletteras är det lämpligt att redan nu planera för en kontrollstation då effekterna av genomförda förändringar samt behovet av justeringar i regelverken utvärderas. En lämplig tidpunkt för en sådan kontrollstation skulle kunna vara 2026.

Svenskt Vattens synpunkter på utredningens förslag

Svenskt Vatten anser att utredningen har gjort ett mycket bra arbete. Under den begränsade tid som utredningen kunnat arbeta har man lyckats ta fram en utförlig och relevant beskrivning av svensk dricksvattenförsörjning och i det flesta fall göra väl avvägda förslag till hur det nya dricksvattendirektivet EU 2020/2184 ska implementeras i Sverige. I några fall har Svenskt Vatten en annan uppfattning än utredaren hur implementeringen ska genomföras. Nedan redovisas utredningens förslag och Svenskt Vattens synpunkter på respektive förslag. Numreringen hänvisar till utredningens kapitelindelning.

1. Författningsförslag

I två fall har Svenskt Vatten en annan syn än utredningen på vilka ändringar som bör göras i lag och förordning. Svenskt Vattens förslag till ändring i lagen om allmänna vattentjänster och ändring i vattenförvaltningsförordningen redovisas nedan. Svenskt Vattens förslag till ändringar kommenteras och motiveras under 23. Författningskommentarer.

Svenskt Vattens förslag till ändring i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)

Ny paragraf

XX §

Huvudmannen ska ha en plan för förnyelse och underhåll av va-anläggningen. Regeringen eller den myndighet regeringen utser får meddela närmare föreskrifter om den plan för förnyelse och underhåll som huvudmannen ska ta fram.

Svenskt Vattens förslag till ändring i vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

Ändringar jämfört med utredningens förslag understrukna.

3 §

Varje vattenmyndighet ska samråda med och informera de verksamhetsutövare som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning om riskbedömningen i 1 §.

7 §

Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning får inom sina ansvarsområden meddela närmare föreskrifter om hur och när de uppgifter som avses i 1 § ska utföras och redovisas, samt de riskhanteringsåtgärder som anges i 4 och 5 §§. Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning får också inom sina ansvarsområden meddela närmare föreskrifter om hur vattenmyndigheterna ska samråda med verksamhetsutövare som producerar dricksvatten vid riskbedömningen enligt 1 § samt informera enligt 3 §.

7. Översikt över direktivet

Artikel 3 Undantag

Enligt artikel 3 i dricksvattendirektivet får undantag från direktivet göras för vatten som är avsett enbart för ändamål där kvaliteten på vattnet varken direkt eller indirekt påverkar de berörda konsumenternas hälsa. Svenskt Vatten anser att denna möjlighet till undantag bör kunna användas för att tillåta att reservvatten och nödvatten överskrider av gränsvärden för ämnen som ger en hälsoeffekt enbart vid långtidsexponering. Ett sådant undantag är

viktigt i ett läge då ordinarie försörjning inte kan upprätthållas men det ändå går att trygga dricksvattenförsörjning genom att använda vatten som inte utgör en fara för människors hälsa vid kortvarig exponering.

9. Parametervärden och punkten där dessa ska iakttas

Artikel 4-6

Livsmedelsverket bör fastställa gränsvärden som kan ge bedömningen otjänligt med parametervärdena i del A och B i bilaga 1 som underlag. När det gäller parametervärdena som anges i bilaga C är det mindre tydligt att ett överskridande innebär en potentiell fara för människors hälsa och detta måste beaktas när Livsmedelsverket utarbetar nya dricksvattenföreskrifter.

Den övergångsperiod, för vissa nya parametrar i bilaga 1 del B, som anges i artikel 25 ska beaktas i de nya dricksvattenföreskrifterna.

Det är lämpligt att Folkhälsomyndigheten, som föreslås få ansvar för riskbedömning av fastighetsinstallationer enligt artikel 10, även fastställer parametervärden för del D i bilaga 1.

Svenskt Vatten anser att det måste vara tydligt i myndighetsföreskrifterna att kvalitetsavvikelser i enstaka fastigheter på grund av fastighetsinstallationen inte ska medföra att det kan ställas krav på dricksvattenproducenten att ändra kvaliteten på det dricksvatten som levereras.

10. Riskbaserad metod för vattensäkerhet

10.2 Artikel 8 Tillrinningsområden avseende uttagpunkter för dricksvatten

Svenskt Vatten delar uppfattningen, att det är nödvändigt att riskbedömningar och riskhantering avseende tillrinningsområden för uttagpunkter, samordnas med vattenförvaltningen enligt ramdirektivet för vatten. Med tanke på den begränsade tid som finns till förfogande innan direktivet ska vara implementerat kommer det inte vara möjligt att genomföra de nödvändiga förändringar som vattenförvaltningsutredningen (SOU 2019:66) föreslog i sitt betänkande. På sikt behöver de föreslagna förändringarna genomföras för att åtgärda bristerna i svensk vattenförvaltning.

Direktivets beskrivning av det riskbaserade arbetssättet är på en mycket övergripande nivå och det blir därför inte heller tydligt i utredningen hur farliga händelser i tillrinningsområdet ska hanteras. Svenskt Vatten anser att det är fler myndigheter och intressenter än de som pekas ut i utredningen som behöver medverka för att höja beredskapen mot att farliga händelser ska få negativa konsekvenser för dricksvattenberedningen. MSB:s, Kustbevakningens och de kommunala räddningstjänsternas ansvar och roller i arbetet kan behöva förtydligas.

Utredningen föreslår inte någon definition av tillrinningsområde till uttagpunkt att föra in i svensk lagstiftning. En tolkning av begreppet får göras utifrån syftet med direktivet. En definition av tillrinningsområde för uttagpunkt och ett krav på att tillrinningsområden ska fastställas skulle sätta fokus på riskerna för påverkan på dricksvattenförsörjningen vid till exempel tillståndsprövning. Det vore därför bra att införa en definition av

tillrinningsområde med innebörden att utsläpp inom tillrinningsområdet kan medföra en påverkan på uttagpunkten. En definition i lagstiftning måste vara tillräckligt flexibel för att göra anpassade avgränsningar tillrinningsområdet i varje enskilt fall. Det är viktigt att vattenmyndigheterna har och utnyttjar möjlighet att besluta om riskhanteringsåtgärder inom tillrinningsområden för uttagpunkter, utan att koppla dessa åtgärder till systemet med miljö kvalitetsnormer.

Vattenmyndigheterna har inga rättsliga mandat eller någon budget att styra med. Svenskt Vatten anser att de uppgifter som artikel 8 innebär, ska flyttas till länsstyrelserna. Länsstyrelserna ansvarar för den regionala miljöövervakningen, granskar vattenproducenternas riskbedömningar vid fastställande av vattenskyddsområden och har i allmänhet god kännedom om lokala förhållanden och har möjlighet att ingripa med stöd av restvattenlagen i händelse av vattenbrist. Svenskt vattens bedömning är att det är länsstyrelserna som har bäst förutsättningar att tillämpa den riskbaserade metoden avseende tillrinningsområden, så att resultaten håller tillräckligt hög kvalitet för att ligga till grund för vattenproducenternas bedömning av vilka parametrar som ska ingå i råvattenkontrollen.

10.3 Artikel 8 Råvattenkontrollen

Förslaget att dricksvattensproducenternas skyldighet att utföra råvattenkontroll förtydligas i dricksvattenföreskrifterna är bra.

I utredningen anges att den råvattenkontroll som ska utföras av dricksvattenproducenterna inte bör bli mer omfattande än vad som krävs för att uppnå syftet att ha en väl dimensionerad beredningsprocess och producera ett säkert dricksvatten. Det framgår tydligt i utredningen att råvattenkontroll sker i den punkt där vattnet tas in för beredning. Svenskt vatten håller med om dessa två ställningstaganden. Den övervakning som sker uppströms den punkt där råvattnet tas in är miljöövervakning och inte primärt vattenproducentens ansvar. Vattenproducenternas råvattenkontroll ska inte användas för att rätta till brister i den skattefinansierade miljöövervakningen.

Att råvattenkontroll ska ske i den punkt där vatten tas in för beredningen och att omfattningen på råvattenkontrollen inte ska vara mer omfattande än vad som krävs för att syftet med kontrollen ska uppnås måste beaktas när Livsmedelsverket tar fram föreskrifter om råvattenkontroll. Det är också viktigt att föreskrifterna om råvattenkontroll är tillräckligt tydliga och utförliga för att säkerställa en enhetlig tillämpning i landet.

Dubbelarbete bör undvikas och resultaten av vattenproducenternas råvattenkontroll kan vara ett värdefullt komplement till den statligt finansierade miljöövervakningen. Därför bör resultaten av råvattenkontrollen vara tillgängliga även för andra ändamål, under förutsättning att känsliga uppgifter som till exempel uttagpunkters geografiska lägen skyddas. På motsvarande sätt bör relevanta uppgifter från miljöövervakningen vara lätt tillgängliga för vattenproducenterna. Vattenproducenter har behov av att ha tillgång till denna information löpande och inte enbart i samband med att riskbedömningen och riskhanteringen enligt artikel 8 redovisas. Det föreslagna utredningsuppdraget om insamling och lagring av råvattendata bör utvidgas, till att även omfatta hur data från miljöövervakningen ska göras tillgängliga för vattenproducenterna. För att möjliggöra detta bör även Havs- och vattenmyndigheten medverka i utredningen.

10.4 Artikel 9 Försörjningssystemet

I utredningsdirektiven anges att den administrativa bördan för de olika aktörerna inte ska öka mer än nödvändigt och att vattenleverantörerna ska ges den flexibilitet som är möjlig enligt direktivet. Svenskt Vatten stöder utredningens förslag att försörjningsområden som tillhandhåller mindre än 100 m³/d eller försörjer färre än 500 personer bör undantas från kravet på att genomföra en försörjningsriskbedömning.

När Livsmedelsverket tar fram föreskrifter för hur artikel 9, riskbedömning och riskhantering avseende försörjningssystemet, ska implementeras i Sverige är det viktigt att dessa föreskrifter bygger på tidigare svenska krav på användning av riskbaserade metoder som HACCP och MBA.

10.5 Artikel 10 Fastighetsinstallationer

Det är mycket bra att utredningen för ett resonemang om kriterier, om vad som kan göra att en fastighet ska prioriteras när det gäller övervakning av fastighetsinstallationen och inte bara som i direktivet räknar upp exempel på vad som kan vara prioriterade fastigheter. Urvalet av vad som ska vara prioriterade fastigheter kommer att ge stor påverkan på vilka resurser som kommer att krävas för övervakning. Därför bör den föreslagna ändringen av 38 c § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, justeras så att det tydligt framgår att samrådet även ska avse vad som ska anses vara prioriterade fastigheter. Listan över de man ska ha samråd med bör kompletteras med SKR.

11. Material i kontakt med dricksvatten

Artikel 11

Minimikrav för hygien avseende material som kommer i kontakt med dricksvatten

Det är efterlängtad av både dricksvattenproducenterna och deras leverantörer att regelverket beträffande material i kontakt med dricksvatten förtydligas. Frågan om vilka material som är lämpliga i kontakt med dricksvatten är mycket komplex och kräver medverkan från flera olika myndigheter med olika kompetens och en av dessa myndigheter behöver känna ett särskilt ansvar för frågan och ha en samordnande roll. Genom utredningens förslag förtydligas Boverkets samordnande roll och Boverkets bemyndigande att meddela föreskrifter om material och produkter avsedda att användas i kontakt med dricksvatten. Svenskt vatten stöder utredningens förslag.

I de föreskrifter om material i kontakt med dricksvatten som kommer att tas fram är det viktigt att kommunens tillsynsansvar tydligt framgår. Eftersom det är föreskrifter som kommer att bygga på plan- och bygglagen kommer det vara byggnadsnämnderna som blir lokal tillsynsmyndighet. Frågan om material i kontakt med dricksvatten kommer att vara ny för byggnadsnämnder, det kommer därför finnas behov av både utbildning och tillsynsvägledning.

12. Beredningskemikalier och filtermaterial

Artikel 12

Minimikrav för beredningskemikalier och filtermaterial som kommer i kontakt med dricksvatten

Eftersom artikel 12 3. Innehåller en hänvisning till ”användning av relevanta europeiska standarder för beredningskemikalier och filtermaterial” är det viktigt att

Livsmedelsverket samråder med Svenska Institutet för Standarder (SiS), när föreskrifter om beredningskemikalier och filtermaterial tas fram och i vägledning om tolkning av föreskrifterna. Detta framgår inte av utredningens förslag och bör förtydligas.

Livsmedelsverkets positivlista över kemikalier som är tillåtna att användas vid beredningen av dricksvatten bör finnas kvar.

13. Vattenläckage

Artikel 4.3 Nytt krav att bedöma och åtgärda vattenläckage

Det är ett bra förslag att frågan om en eventuell handlingsplan för att minska läckaget lyfts till den politiska nivån och att det är regeringen som ska besluta om handlingsplanen. Däremot är det inte bra att dela insamlingen av uppgifter om läckage och ta fram och utöva tillsyn av åtgärder enligt handlingsplanen på två myndigheter. Den svenska lagstiftningen när det gäller dricksvatten är komplex och svåröverskådlig. Att dela uppgifterna när det gäller kontroll av vattenläckaget på två centrala myndigheter bidrar inte till att göra systemet enklare.

I dricksvattenföreskrifterna finns redan idag krav på underhåll av dricksvattennätet. Det är därför lämpligt att frågan om läckage från dricksvattenledningar hanteras av Livsmedelsverket. Havs- och vattenmyndigheten föreslår visserligen få vissa utökade uppgifter beträffande allmänna va-tjänster i utredningen Vågar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34) men några beslut om att genomföra förslagen är ännu inte fattade. Havs- och vattenmyndigheten föreslår få i uppgift att bli tillsynsvägledande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn enligt 6 § i lagen om allmänna vattentjänster. I andra delar av utredningen har en utgångspunkt varit att befintlig myndighetsstruktur och ansvarsfördelning om möjligt ska behållas. Svenskt Vatten anser att det bör gälla även för frågan om vattenläckage. Eftersom Livsmedelsverket redan idag har krav på underhåll av distributionsanläggningen i dricksvattenföreskrifterna bör både den initiala insamlingen av uppgifter och en eventuell handlingsplan hanteras av Livsmedelsverket.

Livsmedelsverket har redan i dag ett uppdrag gällande samordning av dricksvattenförsörjningen, som myndigheterna kommit fram till gemensamt genom den Nationella samordningsgruppen för dricksvatten som Livsmedelsverket leder.

Att Havs- och vattenmyndigheten skulle svara för att ta fram förslag till en eventuell handlingsplan och tillsynen över genomförande ligger inte i linje med myndighetens uppgifter i övrigt och inte heller hur de nya uppgifterna enligt dricksvattendirektivet är fördelade i övrigt. Havs- och vattenmyndigheten har begränsade uppgifter när det gäller landbaserad verksamhet. Myndighetens verksamhet och kompetens är främst koncentrerad till havsmiljön, sjöar och vattendrag. Med undantag för frågan om handlingsplan för att minska läckage är den fördelning av myndighetsuppgifter som utredningen föreslår tydlig, Havs- och vattenmyndigheten och SGU svarar för uppgifterna fram till punkten där vattnet tas in för beredning, Livsmedelsverket svarar för uppgifterna från intag till förbindelsepunkten där Boverket och Folkhälsomyndigheten tar över. Om Havs- och vattenmyndigheten ska svara för uppgifter som gäller distributionen av dricksvatten blir fördelningen av myndighetsuppgifterna mindre tydlig.

15. Övervakning av dricksvatten

Artikel 13 Övervakning

Svenskt Vatten tycket att det är bra att verksamhetsutövarens faroanalys och övervakningsprogram även i framtiden fastställs av kontrollmyndigheten. Det är viktigt att föreskrifterna utformas så att kontrollmyndighetens fastställande inte blir ett hinder eller fördröjer genomförandet av åtgärder och anpassning av övervakningen om förutsättningarna ändras. Även om faroanalys och övervakningsprogram ska fastställas av kontrollmyndigheten har dricksvattenproducenten ansvaret för verksamheten.

Det är viktigt att den övervakning av vattenkvaliteten i prioriterade fastigheter som är en del av den riskbedömning enligt artikel 10 som Folkhälsomyndigheten ansvarar för, samordnas med övrig dricksvattenkontroll på lokal nivå.

16. En förbättrad tillgång till dricksvatten

Artikel 16 Tillgång till dricksvatten

Svenskt Vatten delar utredningens uppfattning att artikel 16 inte medför något behov av ändrad lagstiftning i Sverige och att varje kommun själv bör få avgöra eventuellt behov av att installera utrustning på allmän plats för att främja användningen av dricksvatten.

17 Nya krav om information som ska lämnas till allmänheten

Artikel 17 Information till allmänheten

Artikel 17 och bilaga IV innehåller en del otydligheter. Det är en känslig avvägning mellan, den information om riskbedömning av försörjningssystemet som bör vara tillgänglig för allmänheten och de uppgifter som måste skyddas. Livsmedelsverket bör därför samråda med dricksvattenproducenterna när föreskrifterna om information till allmänheten ska utarbetas. Föreskrifterna bör vara utformade så att de inte innebär en markant ökad administrativ börda för vattenproducenterna att tillhandahålla informationen till kunderna.

18 System för rapportering

Artikel 18 Information om övervakning av genomförandet

Verksamhetsutövaren ska inte behöva rapportera samma uppgifter till flera olika parter. Delar av den rapportering som utredningen föreslår ska gå direkt till Livsmedelsverket avser uppgifter som idag ingår i det som rapporteras till de lokala kontrollmyndigheterna. Eftersom kontrollmyndigheterna även i fortsättningen kommer vilja ha in uppgifterna kommer verksamhetsutövarna tvingas till en dubbelrapportering vilket bör undvikas. I utredningsdirektivet anges att den administrativa bördan för de olika aktörerna inte ska öka mer än nödvändigt. Svenskt Vatten anser inte att detta är uppfyllt om verksamhetsutövarna måste rapportera samma uppgifter till både lokala och centrala myndigheter. Ett alternativ till dubbelrapportering eller att all rapportering ska gå via den lokala kontrollmyndigheten, är att Livsmedelsverket bygger upp en rapporteringsportal på motsvarande sätt som miljörapportsystemet enligt Miljöbalken, Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP). Verksamhetsutövaren rapporterar då in på ett ställe och lokala respektive centrala myndigheter hämtar de uppgifter de behöver från samma rapportering.

19 Informationsutbyte och sekretess

Det framgår inte av utredningens förslag vem som ska göra bedömningen, av vilka av de uppgifter som samlas in för riskbedömning och riskhantering enligt artikel 8.2.a som kan rapporteras vidare till EU. Det behöver klargöras vem som ansvarar för vilka av dessa uppgifter som är känsliga och hur uppgifterna ska skyddas.

22 Konsekvensutredning

Finansiering av statens kostnader

Det nya dricksvattendirektivet innebär att flera myndigheter får nya eller utökade ansvarsområden och uppgifter och det kommer givetvis krävas resurser hos myndigheterna för att kunna arbeta med de nya uppgifterna. Trots detta föreslår utredningen inga utökade medel till Boverket, Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten och Livsmedelsverket utan förutsätter att uppgifterna ska lösas inom nuvarande ram. Svenskt Vatten ser en stor risk att om myndigheterna inte får ett tillskott av resurser för att arbeta med nya eller utökade uppgifter kommer detta få allvarliga återverkningar på hur direktivet kommer att implementeras på myndighetsnivå.

I tidigare utkast som presenterats för utredningens expertgrupp, fanns det med uppskattningar av behovet av resursförstärkningar på de olika myndigheterna för att kunna hantera de nya uppgifterna. Svenskt Vatten bedömer att dessa uppskattningar av behovet av resursförstärkningar är relevanta och att förstärkningar kommer att krävas för att myndigheterna ska kunna genomföra de nya uppgifterna.

Kostnaderna för kompletterande övervakning för att kunna genomföra riskbedömningar enligt artikel 8 bör tas upp i konsekvensbeskrivningen. Svenskt Vatten inser svårigheterna att ange exakta kostnader men anser att utredningen måste redovisa att övervakning enligt de nya krav som dricksvattendirektivet innehåller kommer att innebära ökade kostnader. Att grunda riskbedömningar enligt artikel 8 enbart på dricksvattenproducenternas råvattenkontroll och dagens bristande miljöövervakning är inte hållbart. Tillkommande kostnader på grund av dricksvattendirektivet är troligen betydligt mindre än kostnaderna för att rätta till de brister som finns sedan tidigare i miljöövervakningen.

Dricksvattenmiljöavgift

Svenskt Vatten stöder att utredningen inte gick vidare med förslag att införa en så kallad dricksvattenmiljöavgift. Utredningen anger att man valt att inte gå vidare med förslaget på en dricksvattenmiljöavgift, bland annat för att finansieringsbehovet inte är tillräckligt stort för att motivera att en helt ny avgift införs. Svenskt Vatten anser att ett starkare skäl än att finansieringsbehovet inte motiverar införandet av en ny avgift är att en dricksvattenmiljöavgift skulle strida mot principen att förorenaren ska betala. En dricksvattenmiljöavgift skulle innebära att dricksvattenkonsumenterna skulle få betala för den övervakning som krävs på grund av utsläpp till sjöar och vattendrag och användningen av persistenta kemikalier som t ex PFAS i samhället.

Vattenläckage

En generell rapportering av läckage från dricksvattennät och eventuella åtgärder för att begränsa läget på nationell nivå, är knappast verkningsfullt för en bättre hushållning av vattenresurser där det finns störst behov av detta. Det finns stora skillnader i behovet vattenhushållning, dels mellan olika delar av landet dels under olika tider på året. Svenskt

Vatten ser frågan om att begränsa läckage lika mycket som en driftsäkerhets- och hygienfråga som en hushållningsfråga. Hygienaspekterna gällande ledningsnät med högt läckage var också något som lyftes vid EU-parlamentets behandling av dricksvattendirektivet.

Läckage från dricksvattennät kan även vara en miljöfråga eftersom utläckage av dricksvatten kan belasta spillvattennäten och leda till att det blir svårare för reningsverken att minska utsläppsmängderna. När en eventuell handlingsplan tas fram är det viktigt att hushållnings- och hygienaspekter samordnas med miljöaspekterna på utläckage från dricksvattennät.

23 Författningskommentarer

Svenskt Vattens förslag till ändring i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)

Svenskt Vatten anser att va-huvudmannens ansvar för att underhålla ledningsnäten framgår av 13 § 3. i lagen om allmänna vattentjänster. Om anläggningen inte underhålls, kommer inte anläggningen kunna fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet. Om avsikten med den ändring av 13 § i lagen om allmänna vattentjänster som utredningen föreslår är att den ska leda till en förändring, behöver troligen tydligare krav beträffande underhåll ställas på va-huvudmännen. Den bestämmelse om förnyelse och underhållsplan som 2013 års dricksvattenutredningen föreslog 2016, då placerat i 50 a § skulle innebära ett tydligare förpliktelse för va-huvudmannen och har möjlighet att vara mer verkningsfull än utredningens förslag. ”Huvudmannen ska se till att det finns en plan för förnyelse och underhåll av de anläggningar som används för vattenförsörjning. Planen ska ingå i underlaget för kommunens föreskrifter om taxan enligt 34 §.”

Förslaget från 2013 års dricksvattenutredning behöver kompletteras i enlighet med den kritik mot förslaget som Lagrådet framförde. Lagrådet avstyrkte lagstiftning om regeringen inte angav krav på vad en plan för förnyelse och underhåll skulle innehålla. Eftersom va-branschen jobbat vidare med frågan om förnyelse- och underhållsplaner, bland annat genom publikationer P116 Förnyelseplanering för VA-ledningsnät och P113 Effektivt underhåll av VA-system, finns nu ett underlag för att specificera i lagstiftning eller föreskrifter vad en plan för förnyelse och underhåll bör innehålla.

Svenskt Vatten föreslår därför att en ny föreskrift läggs in i lagen om allmänna vattentjänster.

XX §

Huvudmannen ska ha en plan för förnyelse och underhåll av va-anläggningen. Regeringen eller den myndighet regeringen utser får meddela närmare föreskrifter om den plan för förnyelse och underhåll som huvudmannen ska ta fram.

Svenskt Vattens förslag till ändring i vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

För att riskbedömningar och åtgärder för riskhantering ska bli användbara för och ändamålsenliga för dricksvattenproducenterna är det viktigt att den myndighet som ska utföra uppgifterna enligt artikel 8 har en löpande dialog med dricksvattenproducenterna. Om myndigheten bara hämtar in underlag från dricksvattenproducenterna och vart sjätte år levererar ett åtgärdsprogram finns det en stor risk att arbetet inte kommer att gagna en säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet.

För att säkerställa att myndigheterna informerar och för en dialog med dricksvattenproducenterna, om underlagen för och resultaten av riskbedömningarna samt riskhanteringsåtgärderna bör vattenförvaltningsförordningen ändras enligt följande, Svenskt Vatten förslag tillägg markerade med understrykning.

3 §

Varje vattenmyndighet ska samråda med och informera de verksamhetsutövare som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning om riskbedömningen i 1 §.

7 §

Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning får inom sina ansvarsområden meddela närmare föreskrifter om hur och när de uppgifter som avses i 1 § ska utföras och redovisas, samt de riskhanteringsåtgärder som anges i 4 och 5 §§. Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning får också inom sina ansvarsområden meddela närmare föreskrifter om hur vattenmyndigheterna ska samråda med verksamhetsutövare som producerar dricksvatten vid riskbedömningen enligt 1 § samt informera enligt 3 §.

Svenskt Vatten AB

Elisabeth Unell
Ordförande

Pär Dalhielm
VD